



Intensiivistä kielenopetusta vaihto-opiskelijoille

Leena Lempinen

Vaihto-opiskelijat tulevat Suomeen opiskelemaan usein sen takia että suomalaiset osaavat niin hyvin englantia. Suomalaisiin tutustuminen koetaan kuitenkin erittäin haastavaksi. Yhteyksien puuttuminen vaihto-opiskelijoiden ja suomalaisten välillä onkin yksi suurimmista epäkohdista Suomessa opiskelemissa. Miten englanninkielisen opintotarjonnan perässä tulevat vaihto-opiskelijat saataisiin lähemmäksi suomalaista kulttuuria ja yhteiskuntaa? Yksi ratkaisu löytyy kielikursseista. Euroopan unionin Erasmus-ohjelman puitteissa onkin tarjottu Suomeen saapuville vaihto-opiskelijoille kielikursseja jo vuodesta 1996, ja näistä on saatu erinomaisia kokemuksia.

Erasmus-ohjelman intensiiviset kielikurssit eli EILC-kurssit (*Erasmus Intensive Language Course*) alkoivat EU:n pilottihankkeena lukuvuonna 1996–1997 maissa, joissa oli selvästi enemmän lähteviä kuin saapuvia Erasmus-vaihto-opiskelijoita. Heti elokuussa 1996 Suomessa järjestettiin neljä EILC-kurssia, ja niille osallistui 41 opiskelijaa. Lukuvuonna 1996–1997 Suomeen saapui kaikkiaan 1 007 Erasmus-vaihto-opiskelijaa – lähtiä oli vielä lähes kaksinkertainen määrä: 1 706. Lukuvuonna 2011–2012 Suomeen saapuvia Erasmus-vaihto-opiskelijoita oli jo 6 382, ja Suomesta lähteviä 4 088. Elokussa 2013 järjestetyille 22 EILC-kurssille osallistui yhteensä 352 opiskelijaa. Kaikkiaan vuosien 1996–2013 aikana suomen kielen alkeita on opetettu näillä kursseilla 3 655 Erasmus-vaihto-opiskelijalle, ruotsin 160:lle.

Maassa maan kielellä

EILC-kurssit tukivat aluksi epäsuhtaa lähtevien ja saapuvien opiskelijoiden määrissä, mutta ne ovat sittemmin vakiintuneet järjestettäväksi niin kutsuttujen vähemmän puhuttujen ja opetettujen kielten maissa – kursseja ei järjestetä englannin, saksan, ranskan ja espanjan kielellä. Opiskelijavaihdon tavoitteena on, että jokainen opiskelisi ulkomailla ollessaan kohdemaan kielellä. Vähemmän puhuttujen kielten maissa osallistutaan kuitenkin tavallisesti englanninkieliseen opetukseen. Kielikurssit ovat osa EU:n monikielisyyspolitiikkaan. Sen tavoitteena on, että jokainen EU:n kansalainen osaisi puhua äidinkieltänsä lisäksi ainakin kahta muuta kieltä. Vielä vuonna 2006 peräti 44 % EU:n kansalaisista oli täysin yksikielisiä.

Suomessa järjestetään suomen ja ruotsin kielen intensiivikursseja. EU:n rahoituksen lisäksi myös opetus- ja kulttuuriministeriö on kanavoinut EILC-kursseille rahoitusta CIMOn kautta. Järjestäjinä ovat toimineet niin yliopistot kuin ammattikorkeakoulut. Kurssit ovat vakiintuneet Suomessa kolmi- tai neliviikkoisiksi, ja ne sisältävät 60 opetustunnin lisäksi myös paljon kulttuuripainotteisia luentoja ja vapaa-ajan ohjelmaa.

Lukukauden ulkopuolella järjestettävät kurssit eivät kilpaile varsinaisten opintojen kanssa.

Koska kurssit sijoittuvat lukukauden ulkopuolelle, ne eivät kilpaile opiskelijoiden varsinaisten vaihto-opintojen kanssa. Kurssin voi suorittaa myös eri korkeakoulussa kuin vaihtoajan opinnot. Suomeen saapuvista vaihto-opiskelijoista moni onkin käyttänyt tilaisuuden hyväksi ja tutustunut johonkin toiseen Suomen kaupunkiin kielikurssin aikana.

Sysäys tutustua suomalaisiin

Suomessa opiskelevat vaihto-opiskelijat toivovat enemmän suomalaisen elämänpiirin ja yliopistomaailman välisen rajan ylittymistä. Uusien, erilaisten ihmisten ja yhteiskunnan kohtaaminen niin arki- kuin opiskeluelämässäkin avartavat opiskelijoiden maailmankuvaa ja parantavat työelämävalmiuksia vähintään yhtä paljon kuin vaihtojakson aikana kertyneet opintopisteet. Vaihto-opiskelijat ovat suomalaisia opiskelijoita sidotumpia opiskelumailmaan, sillä heillä ei välttämättä ole opintojen ulkopuolista sosiaalista verkostoa ja harrastuksia siinä missä kotimaassaan opiskelevilla. Suurin erottava tekijä on kuitenkin kielitaito.

EILC-kurssien parissa työskennellyt Lapin yliopiston kansainvälisten asiain suunnittelija **Päivi Martin** puhuu intensiivisten kielikurssien puolesta. ”Kun rohkaisu suomalaista kulttuuria kohtaan tulee alkuvaiheessa, suomalaiset eivät ehkä näyttäydykään hiljaisina ja juroina”, Martin arvioi. Päivi Martinin oma kiinnostus kursseja kohtaan virisi jo opiskeluaikoina, kun hän osallistui EILC-kurssille ollessaan vaihdossa Portugalissa. Kokemus oli ikimuistoinen, ja kielitaitoakin karttui sen verran, että Martin onnistui suorittamaan vaihtojakson kasvatustieteen opinnot (54 opintopistettä) portugaliksi.

Suomen kieltä taitavilla vaihto-opiskelijoilla on huomattavasti paremmat mahdollisuudet työllistyä Suomeen valmistumisensa jälkeen.

”EILC-kurssin käyneet luovat muita vaihto-opiskelijoita aktiivisemmin kontakteja suomalaisiin”, kertoo Martin. Heillä on karttunut jo muita vaihto-opiskelijoita enemmän kulttuurirajan ylittämiseen vaadittua kielitaitoa ja taitoa kyseenalaistaa ennakkokäsityksiä.

Lapin yliopistossa, kuten muissakin Suomen korkeakouluissa, enemmistö vaihto-opiskelijoista jatkaa vaihtoajan opintojaan englannin kielellä, mutta jotkut ovat osallistuneet myöhemmin myös suomenkielisille kursseille tai jääneet Suomeen tutkinto-opiskelijoiksi. Suomen kieltä taitavilla on myös huomattavasti paremmat mahdollisuudet työllistyä Suomeen valmistumisen jälkeen.

Suurin osa jatkaa suomen opintojaan

Suomen kielen opinnot jatkuvat suurimmalla osalla vaihto-opiskelijoista vielä EILC-kurssin jälkeen. CIMOn teettämän selvityksen mukaan lukuvuonna 2005–2006 EILC-kursseille osallistuneista 87,7 % ilmoitti haluavansa jatkaa suomen kielen opintoja vaihtovuotensa aikana. Myöhemmin tehdyssä selvityksestä ilmeni, että 77,9 % kurssilaisista jatkoikin suomen kielen opintojaan. Opiskelijat, jotka eivät jatkaneet suunniteluja suomen kielen opintojaan ilmoittivat, että opintoja ei jatkettu, koska muita kursseja oli paljon tai koska opetustarjonnasta ei löytynyt sopivan tasoista jatkokurssia. Joillakuilla ei ollut aikomuksenaankaan jatkaa suomen opintoja, vaan he aikoivat keskittyä jatkossa vain englannin kielen taitojen parantamiseen.

Vaikka opiskelijat ovat olleet hyvin tyytyväisiä käymäänsä kurssiin kokonaisuudessa, omat oppimistulokset eivät silti aina ole ylittäneet odotusten tasolle. EILC-kurssilaisten päätavoitteena on Erasmus-vaihtokauteen

valmistautumisen lisäksi ollut arjen tilanteista selviäminen suomen tai ruotsin kielellä. Monet eivät kuitenkaan ole kokeneet saavuttaneensa kurssilla arkielämässä vaadittua taitotasoa. Kaupassa käyminen kyllä on onnistunut suomeksi (tai ruotsiksi), mutta yleinen rupattelu on voinut olla jo haastavaa. Vähemmänkin oppineet opiskelijat ovat tunteneet kuitenkin ylpeyttä esimerkiksi ymmärtäessään katukylttejä.

Opettajat sen sijaan ovat olleet erittäin tyytyväisiä EILC-kurssilaisten kielitaidon kehittymiseen, ja kurssit on koettu ammatillisesti palkitseviksi. Opettajat arvioivat, että EILC-kurssilaiset ehtivät oppia lyhyen intensiivikurssin aikana tavallisen alkeiskurssin käyneitä enemmän.

Touhua, tietoa ja tekemistä

EILC-kursseilla on tuntimääräisesti enemmän kontaktiopetusta kuin tavallisilla alkeiskursseilla. Suomen opettaja **Tapio Hokkasella** Itä-Suomen yliopistosta on pitkä kokemus EILC-kursseista. ”En pidä kontaktiopetuksen määrää varsinaisena selityksenä opiskelijoiden menestykseen. Pitempään kestäväällä kurssilla opiskelijat ehtivät oppia omaehtoisesti, ja kielitaito kypsyy ajan myötä”, Hokkanen sanoo. Suurimpina menestyksen syinä Hokkanen näkeekin opiskelijoiden korkean motivaation ja kurssiformaatin mahdollistaman tekemällä oppimisen. ”Touhua, tietoa ja tekemistä”, kiteyttää Hokkanen.

EILC-kursseilla varataan aikaa kulttuuriluennoille ja vapaa-ajan aktiviteeteille. Virallisen opetuksen ulkopuolella järjestetyissä askareissa kertyy käytännön kielitaitoa, jolla pärjää arkielämässä. Kurssilaisille järjestetään urheiluotteluita, ruoanlaittoa ja kulttuuri- sekä luontoretkeä. Kulttuuriluentoja tarjotaan aina suomalaisesta hevimusikista kulttuurishokkiin. Lapissa opiskelijat ovat saaneet tutustua porotiloihin, loimuttaa lohta ja opetella tanssiaskelia suomalaisittain lavatanssikurssilla. Itä-Suomen EILC-kurssilaiset sen sijaan kuuntelevat luentonsa I. K. Inhasta, Ahosta, Järnefeltistä ja Sibeliuksesta Kolin kalliolla.



Erasmus-vaihto-opiskelijoita leipomassa pullaa. EILC-kursseihin kuuluu paljon oheisohjelmaa. Kuva: Satu Haavisto / CIMO

Opiskelijat ovat itse hakeutuneet vaihtoajan maahansa ennen lukukauden alkua, jotta oppisivat maassa puhutun kielen alkeet, joten he ovat hyvin motivoituneita. Kielen opintoihin voi keskittyä täysin, kun muut opinnot alkavat vasta kurssin jälkeen. Tavallisilla kielikursseilla motivaation hajonta on yleensä suurta. Erasmus-opiskelijat ovat myös kulttuurisesti melko homogeeninen ryhmä, sillä he tulevat kaikki Euroopasta. Erasmus-opiskelijat ovat siis helppo ryhmä opettaa, koska heillä on samankaltainen kulttuuritausta ja korkea motivaatio. EILC-kurssien kokemusten perusteella parhaimmat oppimistulokset syntyvät usein homogeenisessä ryhmässä.

Pienryhmässä vahvat ruokkivat heikompia

EILC-kurssien ryhmäkoko on kurssien opettajien kokemuksen mukaan ihanteellinen. ”16 opiskelijaa muuntautuu helposti neljäksi neljän hengen pienryhmäksi, kahdeksaksi pariksi ja kahdeksi kahdeksan hengen tutorintiryhmäksi”, kertoo Tapio Hokkanen. ”Ryhmän kanssa voi kulkea helposti harrastamassa, ja kaikille riittää huomiota oppitunneilla. 16 hengen ryhmässä vahvat ruokkivat heikompia, ja erityisen etevän opiskelijan voi nostaa avustamaan opettajaa. Etevimmät voivat tunnistaa heikompien ongelmia, mikä kuuluu myös oppimiseen. Pienemmissä ryhmässä opiskelijat sen sijaan leimautuvat helposti niin opettajien kuin oppilaidenkin näkökulmasta: ’tuo on hyvä’, ’tuo on huono’, ’taas menee näiden tyyppien kanssa koko päivä’.”

Jos opiskelijavaihdolla pyritään tiiviimpään kansainväliseen yhteydenpitoon ja yhteistyöhön, kielen opetuksen pitäisi olla keskiössä.

Vaikka vaihto-opiskelijat viihtyvätkin keskenään, EILC-kursseilla jokaisen tavoitteena on kuitenkin luoda kontakteja nimenomaan suomalaisiin ihmisiin ja tutustua suomalaiseen arkeen. Monet toivoisivat myös työllistyvänsä Suomeen – tai ainakin pystyvänsä hyödyntämään Suomessa kertynyttä tietotaitoa työelämässä. Opiskelijat arvioivat, että suomen kielen opintoja arvostetaan kotimaassa, vaikka työssä ei suomea paljon käytettäisikään. Kielitaito on oleellinen, mikäli haluaa seurata esimerkiksi vaihtomaan mediaa vielä kotimaassaan.

Jos opiskelijavaihdolla pyritään tiiviimpään kansainväliseen yhteydenpitoon ja yhteistyöhön, kielen opetuksen pitäisi olla keskiössä. Ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita ei pitäisi nähdä ensisijaisesti ulkomailla opiskelevina nuorina – vaan Suomessa opiskelevina nuorina, jotka saattavat jäädä suomalaiseen työelämäänsä. Näille Suomessa opiskeleville nuorille pitäisi tarjota enemmän eritasoisia suomen ja ruotsin kielen kursseja. Kaikkia tulisi kannustaa mukaan alkeiskurssille heti vaihtojakson alussa, jotta jokaisella olisi mahdollisuus kehittää kielitaitoaan koko vaihtojaksonsa ajan.

Intensiiviset kielikurssit tulevaisuudessa

Lukukauden ulkopuoliset intensiiviset kielikurssit ovat yksi tapa johdattaa motivoituneimmat vaihto-opiskelijat suomen tai ruotsin kielen pariin. EILC-kurssit ovat hioutuneet toimiviksi niin kursseja varten valmistetun oppimateriaalin, opettajien, asiantuntijoiden kuin retkienkin suhteen. Koska kurssit pidetään lukukauden ulkopuolella, ne vähentävät painetta lukuvuoden aikana järjestettäviltä, ylipursuavilta alkeiskursseilta, joiden kasvattamiseen korkeakouluilla ei ole resursseja opiskelijaliikkuvuuden kasvaessa.

Nämä intensiivikurssit ovat erittäin pidettyjä, ja niitä kehutaan kavereille vielä kotimaassa. Moni hakeutuu kursseille juuri kaverin ylistyspuheiden perusteella. Tai ainakin on tähän saakka hakeutunut. Erasmus-ohjelmakausi vaihtuu, ja lukuvuonna 2013–2014 järjestetään viimeiset intensiiviset kielikurssit vähemmän puhuttujen kielen maissa. Kertynyttä osaamista kannattaisi hyödyntää tulevaisuudessakin.

Kirjoittaja työskenteli kevään 2013 CIMOn Suomen kielen ja kulttuurin yksikössä. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO toimii mm. Erasmus-ohjelman kansallisena toimistona Suomessa.

Lähteet

Härö Maria – Nojonen Ilona (2007): ”Mä en ole koskaan opiskellut kieltä maassa, missä sitä puhutaan”; Selvitys EILC-kurssilaisten suomen kielen oppimisesta lukukaudella 2005–2006, CIMO publications 1/2007.

Taajamo Matti (2005): Ulkomaiset opiskelijat Suomessa; Kokemuksia opiskelusta ja oppimisesta, elämästä ja erilaisuudesta. Koulutuksen tutkimuslaitos, Tutkimuksia 16. Jyväskylä.